مکث

معماری قوه مجریه با سند تحول

فرشته مسلمی
روزنامه‌نگار

تدوین سند تحول دستگاه قضا و دستاوردهای ناشی از آن که به اذعان کارشناسان و خبرگان این حوزه بسیار راهگشا بود شرایطی را فراهم آورد که حجت‌الاسلام ابراهیم رئیسی در کسوت رئیس دولت سیزدهم نیز چنین رویکردی را پیش گیرد وبا تدوین چنین سندی ویرانی‌های موجود در قوه مجریه را ساماندهی کند. جهش بزرگ منتخب مردم در انتخابات ۱۴۰۰ در شرایط کنونی که مردم از سیاست‌های فشل اجرایی کشور ناامید شده و چشم انتظار تحول در روند کنونی هستند بسیار ضروری است چرا که مناسبات اساسی کشور در عرصه اقتصادی و سیاسی که رابطه مستقیمی با عملکرد قوه مجریه دارد، در نابسامانی و رکود است لذا بهبود وضعیت کنونی اراده و تلاش مضاعفی را می‌طلبد؛ ظرفیتی که به نظر می‌رسد در دولت تازه‌نفس انقلابی وجود دارد.

آن طور که خبرنگار جام جم کسب اطلاع کرده است احتمالا سند تحول در قوه مجریه فردا در مراسم تنفیذ هشتمین رئیس جمهوری ایران اسلامی رونمایی و در صورت تایید، ساز و کارهای مرتبط با اجرای آن برنامه‌ریزی شود.

به نظر می‌رسد این حرکت انقلابی می‌تواند مسیر تحول را هموار کرده و مردم را بیش از پیش نسبت به پیگیری مطالبات‌شان امیدوار کند؛ البته دستیابی به این موقعیت بسیار پر فراز و نشیب و زمان‌بر است و حتی ممکن است به مذاق برخی از متولیان امر خوش نیاید چرا که طبق تجربه قرار است شعارهایی که در هشت سال گذشته به بهانه‌های مختلف زمین ماند، اجرایی و سهم مردم از حقوق شهروندی‌شان به رسمیت شناخته شده و به آنها تعلق گیرد.

با توجه به این‌که همه بر این مساله واقفیم که دولت سیزدهم در شرایط سختی سکان کشور را به عهده می‌گیرد می‌توان امیدوار بود با تحقق مفاد این سند بنای اقدامات زیرساختی در قوه مجریه که بخش اعظمی از بودجه کشور را در اختیار دارد، کلید خورده و با شناخت فرصت‌ها و آسیب‌ها قدم‌های بلندی در جلب اعتماد عمومی و برخورداری از این سرمایه اجتماعی عظیم برداشته شود.

چنانچه اقای رئیسی سال‌ها پیش در سخنانی اذعان کرده بودند اعتماد با بخشنامه، اطلاعیه و سخنرانی به دست نمی اید و باید عملکردها را بهتر کنیم لذا به نظر می رسد تحقق سند تحول قوه مجریه نیز منوط به تشکیل کمیته های تخصصی است تا در این راستا کمیته هایی در عرصه‌های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، سیاست خارجی، امنیت، دفاعی و ... تشکیل و در ذیل آن شرایط کشور، سرمایه‌ها و توانمندی‌های موجود، آسیب‌ها و چالش‌ها و... توسط مسؤولان خبره مورد بررسی قرار گیرد و بر همین اساس طرح هایی برای وزارتخانه‌های مختلف تدوین شود که مطالبات جدی مردم نظیر بحران اقتصادی و اشتغال زایی در الویت باشد تا عملکرد این نهادها در طول دوره اجرایی نیز مورد کنکاش و ارزیابی مسؤولان ذی صلاح و مردم قرار گیرد شاید دستیابی به آرمان عدالت و مقابله با فساد از این رهگذر امکان پذیر باشد.

امید است این اقدام مسبوق به سابقه که نتایج درخشان آن در قوه قضاییه قابل احصا است بتواند به مشکلات موجود فایق آمده و علاوه بر بازگرداندن روحیه نشاط و امید به جامعه از اتلاف سرمایه‌های مادی و معنوی کشور جلوگیری کند.

رهبر انقلاب درگذشت فرزند یوسفعلی میرشکاک را تسلیت گفتند

حضرت آیت‌ا... خامنه‌ای در پیامی به یوسفعلی میرشکاک، شاعر و نویسنده، درگذشت فرزند وی را تسلیت گفتند. متن پیام رهبر انقلاب اسلامی به این شرح است:

بسم ا... الرحمن الرحیم جناب آقای یوسفعلی میرشکاک، مصیبت درگذشت فرزند عزیزتان را به جنابعالی و همسر گرامیتان و دیگر بازماندگان تسلیت عرض می‌کنم. از خداوند می‌خواهم آرامش و صبر بر دل‌های شما نازل فرماید و با اجر جزیل شما را تسلا بخشد و رحمت خود را شامل حال آن جوان عزیز فرماید.

سیدعلی خامنه‌ای ۱۱ مرداد ۱۴۰۰

یوسفعلی میرشکاک از شاعران و نویسندگان برجسته کشور یکی از منتقدان ادبی دوران ماست که از آن جمله می‌توان به کتاب‌های «در سایه سیمرغ» و «اجمال و تفصیل» اشاره کرد. این شاعر همچنین از چهره‌های درخشان غزل و چهارپاره‌سرایی در شعر سه دهه اخیر به شمار می‌رود. از دیگر مجموعه شعرهای او می‌توان به «جای دندان پلنگ» و «زخم بی‌بهبود» اشاره کرد.

دیدار سیدابراهیم رئیسی رئیس جمهور منتخب و حجت‌الاسلام روحانی رئیس‌جمهور مستقر در پاستور

عکس: سایت ریاست جمهوری

۸ وزیر پیشین در گفت‌وگو با جام جم به بیان تجربه خود در زمان انتقال دولت پرداختند

دولت چگونه دست به دست می‌شود؟

فتاح غلامی
سیاسی

در هر نظام مردمسالار، روند و آیند دولت‌ها امری معمول است و تلاش این است که موضوع انتقال قدرت به شیوه آرام صورت گیرد تا دولت جدید در زمان استقرار، آمادگی بیشتری برای شروع به کار داشته باشد. تردیدی نیست که فعالیت هر دولتی صرف‌نظر از هر نوع داوری که درباره عملکرد آنها وجود دارد، شامل مجموعه‌ای از تجارب مثبت و منفی است و از سوی دیگر هر دولت مستقر گنجینه‌ای از داده‌های آماری در حوزه‌های مختلف اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، اجتماعی، نظامی و... دارد. به‌واسطه این داده‌هاست که دولت جدید می‌تواند در مسیر فعالیت‌های خود، اقداماتش را برای بهبود شرایط کشور سامان دهد.

خبرهای زیادی درباره ملاقات اعضای هیات دولت با رئیس‌جمهور منتخب به گوش رسید. برابر با گزارش‌های موجود، وزیران در این ملاقات حضوری گزارشی از روند فعالیت‌های وزارتخانه‌های متبوع خود را در اختیار رئیس‌جمهور منتخب و تیم کارشناسی او قرار دادند. این فرآیند در دوره‌های گذشته هم بوده و به طور معمول در روزهای منتهی به پایان کار دولت مستقر و زمان استقرار دولت جدید این دیدارها انجام می‌شده، منتها برابر با اخبار منتشرشده، حجم این دیدارها که برابر با کسب اطلاع خبرنگار جام جم عمدتا در محل مجلس شورای اسلامی سابق صورت گرفته، در دوره جدید افزایش یافت.

وقت خداحافظی روحانی با صندلی ریاست جمهوری

مراسم تحلیف رئیس‌جمهور منتخب روز ۱۴ مرداد برگزار می‌شود و پس از این روز، سید ابراهیم رئیسی به ساختمان ریاست جمهوری خواهد رفت و صندلی ریاست را از حسن روحانی تحویل می‌گیرد. حسب روال معمولی که از ادوار گذشته هم سابقه داشته، رئیس‌جمهور جدید به همراه تیم همراه خود وارد مقر ریاست جمهوری می‌شود و بعد از استقبال رئیس‌جمهور پیشین با مجموعه همکاران وی در دفتر ریاست جمهوری آشنا می‌شود. به عبارت دیگر به نوعی این دیدار، مترادف با مراسم تودیع و معارفه‌ای است که همواره میان مقامات پیشین و مسؤولان جدید صورت می‌گیرد.

به طور طبیعی بعد از مراسم تحلیف، مجموعه کادر سیاسی و اداری دفتر رئیس‌جمهور سابق این آمادگی را دارند که فرآیند انتقال قدرت در شرایط کاملا آرام و دوستانه انجام شود.

همچنین ابقا و جدایی هرکدام از کارمندان کاملا به صلاحدید رئیس‌جمهور بستگی دارد و در این روند هم مقاومت و چانه‌زنی خاصی برای ابقا و استمرار فعالیت صورت نمی‌گیرد. البته ممکن است برخی به طور غیررسمی به رایزنی‌های خود با توجه به سوابق آشنایی با اعضای تیم جدید بپردازند، اما معمول این است که همه منتظر تغییر و تحول در فضای دفتر ریاست جمهوری باشند. طبعا در هر دوره‌ای از آغاز به کار دولت جدید، سلایق متفاوتی وجود دارد و با توجه به این‌که سیستم نهاد ریاست جمهوری موتور محرک دولت است و زودتر از مجموعه‌های دیگر در آن تغییر و تحول رخ می‌دهد، ترجیح این است افرادی در نهاد مشغول به کار شوند که زبان، ادبیات، درك و فهم مشترکی با تیم جدید داشته باشند.

در این‌باره محمد شرفشاهی که سال‌ها مشاور دفتر رئیس‌جمهور و مدیر پیگیری‌های ویژه در دوران ریاست جمهوری سیدمحمد خاتمی و کابینه اول محمود احمدی‌نژاد بود، در گفت‌وگو با جام‌جم درباره نحوه تحویل دفتر ریاست جمهوری از رئیس‌جمهور قبل به رئیس‌جمهور جدید، خاطرنشان کرد: «زمانی که رئیس‌جمهور منتخب در روز تحلیف سوگند خود را یاد می‌کند و به عنوان رئیس‌جمهور جدید مردم ایران انتخاب می‌شود، در همان روز کار خود را شروع می‌کند.»

وی با اشاره به این‌که استقرار رئیس‌جمهور در دفتر ریاست جمهوری حسب معمول ادوار گذشته، روال معمول و عرفی دارد، گفت: «در این روز رئیس‌جمهور سابق پذیرای رئیس‌جمهور جدید است و تك‌تك اعضای کابینه و مشاوران و مدیران خود را معرفی می‌کند و دفتر و محل کار خود را تحویل رئیس‌جمهور جدید می‌دهد و طبعا در این روز به نوعی مراسم تودیع رئیس‌جمهور سابق و معارفه با رئیس‌جمهور جدید هم برگزار می‌شود.»

شرفشاهی با بیان این‌که از روز مراسم تحلیف تا زمان رای اعتماد وزیران پیشنهادی رئیس‌جمهور از سوی مجلس، کماکان دولت مستقر به فعالیت خود ادامه می‌دهد، یادآور شد: «به طور معمول جلسات هیات دولت در هفته در روزهای یکشنبه و چهارشنبه برگزار می‌شود.»

وی با بیان این‌که قاعدتا آقای رئیسی پس از استقرار در دفتر جدید با کابینه دوازهم تا زمان رای اعتماد وزیران پیشنهادی جلسه خواهد داشت، تصریح کرد: «یکی از دلایل برگزاری این جلسات ایجاد آگاهی و اشراف رئیس دولت سیزدهم نسبت به موضوعات و مسائل است و موضوع دیگر این است که بالاخره هیات دولت دستور دارد و به این دستورها باید رسیدگی شود. طبعا دولت و قوه مجریه نباید تا زمان رای اعتماد به وزیران پیشنهادی معلق بماند.»

در ادامه هشت وزیر پیشین در طول چهار دهه پس از انقلاب در گفت‌وگو با خبرنگار جام‌جم به بیان تجربه خود در زمان انتقال دولت و تحویل وزارتخانه از وزیر پیشین به وزیر بعدی پرداخته‌اند.

همچنین هرکدام از وزیران پیشین هم به فراخور تجاربی که داشتند، نظرات خود را برای بهبود فرآیند انتقال قدرت از دولت مستقر به دولت جدید بیان کردند.

> ابقا و جدایی هرکدام از کارمندان کاملا به صلاحدید رئیس‌جمهور بستگی دارد و در این روند هم مقاومت و چانه‌زنی خاصی برای ابقا و استمرار فعالیت صورت نمی‌گیرد

ضرورت حضور ناظر بی‌طرف

مهدی غصنفری، وزیر بازرگانی و صنعت و معدن و تجارت در دولت دهم گفت: «بعد از پیروزی آقای روحانی، من از آقای نعمت‌زاده که در تیم آقای روحانی بود، خواستم در جلسه تاجایی که میسر است، گزارشی از روند فعالیت وزارتخانه ارائه دهم. در این جلسه که با حضور آقای روحانی و بعضی از اعضای تیم او، از جمله آقای نهاوندیان و جهانگیری برگزار شد، برخی از اطلاعات به ایشان منتقل شد. در آن جلسه البته گزارشی از وضعیت انبارها ارائه و توضیح دادم از وضعیت مناسبی در این زمینه برخورداریم، اما متاسفانه در گزارش ۱۰۰ روزه ایشان، عنوان شد انبارها خالی است و همین مساله باعث شد در مصاحبه‌ای این مساله را تکذیب کنم.» غصنفری درباره بهبود فرآیند انتقال قدرت خاطرنشان کرد: «بخشی از این فرآیندها مربوط به انتقال داده است. به هر صورت آمارها و گزارش‌هایی از روند فعالیت دولت قبلی موجود است، اما بخشی از این فرآیند هم مربوط به انتقال تجربیات و ناگفته‌هاست که ممکن است در فضای رسانه‌ای مطرح نشود و بیشتر در ذهن فرد است.»

نیازمند یك الزام قانونی

حسین مظفر، وزیر آموزش و پرورش دولت اول سید محمد خاتمی معتقد است فرآیند فعلی تحویل و انتقال قدرت به دولت جدید، بیشتر در قالب یك مساله عرفی است که به صورت تجربه تاریخی در حال تکرار است و همکاری‌هایی هم بین دولت قدیم و جدید اتفاق می‌افتد. در عین حال وی این فرآیند را به این شکل و صورت چندان کارساز نمی‌داند و معتقد است برای بهینه‌سازی آن، نیازمند مصوبه‌ای قانونی هستیم تا به دو طریق، روند کار شکل بهتری پیدا کند. به گفته او، براساس این مصوبه قانونی باید الزام شود که دولت مستقر هم خود رئیس‌جمهور و هم وزیران او مطالب مورد نظر و ضروری را به رئیس‌جمهور منتخب منتقل کنند و اگر این مساله به صورت الزام در نیاید، چندان مثمر ثمر نخواهد بود و در حد یك رویه اخلاقی که در آیین کشورداری وضعیت مناسبی نیست و خلأ آن مشخص است، محدود می‌ماند.

این وزیر پیشین الزام دیگر را برگزاری جلسات متعدد و ارائه گزارش از سوی وزیران دولت مستقر به وزیران پیشنهادی دانست.

دستیابی سهل و آسان به اطلاعات و داده‌ها

حسین کمالی، وزیر کار و امور اجتماعی دولت اول و دوم هاشمی‌رفسنجانی و دولت اول سیدمحمد خاتمی اساسا فرآیند انتقال قدرت را به همین شیوه فعلی کاری مطلوب می‌داند و می‌گوید اساسا در گذشته چندان مرسوم نبوده که وزیران فعلی به دیدار رئیس‌جمهور منتخب بروند و گزارش کار بدهند. البته برخی از وزیران که سوابق آشنایی و تعاملاتی با رئیس‌جمهور منتخب داشتند، به این دیدارها می‌رفتند. به گفته وی در این دوره است که موضوع دیدار و جلسات وزیران فعلی با رئیس‌جمهور منتخب باز شده است. دبیرکل حزب اسلامی کار خاطرنشان کرد: «به طور معمول همه اطلاعات پیش وزیر نیست، بلکه مدیران و معاونان او هستند که نسبت به وضعیت مالی و همچنین اعتباری و امکانات وزارتخانه‌ها اشراف دارند. گذشته از این موضوع اطلاعات، آمار و داده‌های موجود از عملکرد هر وزارتخانه ثبت و ضبط است و دستیابی به این اطلاعات هم کار سختی نیست. به عبارت دیگر اطلاعات به صورت متمرکز و مکتوب محفوظ است.»

باید مشخص شود میراث دولت روحانی چیست

محمد سلیمانی، وزیر ارتباطات دولت اول محمود احمدی‌نژاد خاطرنشان کرد: آنچه در این جلسات از اهمیت حیاتی برخوردار است، ارائه آماری از داده‌ها و امکانات مالی و اعتباری مجموعه وزارتخانه‌هاست و بهتر است همه این موارد صورت جلسه شود. این وزیر پیشین با انتقاد از این‌که تاکنون در فرآیند انتقال قدرت صرفا به مسائل عرفی در طول چهار دهه اخیر بسنده شده، تصریح کرد: «متاسفانه از سال ۶۲ تاکنون که در مسؤولیت‌های مختلف حضور داشته‌ام، شیوه این‌گونه بوده که به طور معمول سطح این دیدارها تنها در حد یك تودیع و معارفه از وزیر سابق و وزیر جدید تنزل پیدا کرده و طبعا اکتفا کردن به یك جلسه محدود، نمی‌تواند چندان کارساز باشد. بهترین شیوه آن است که جلسات منظمی میان وزیران پیشنهادی با وزیر مستقر صورت گیرد و در این دیدارها ضمن ارائه گزارش، زمنیه برای تبادل تجارب فراهم شود.»

فرآیند پیچیده‌ای نیست

سید مصطفی هاشمی‌طبا، وزیر صنایع و معادن دولت میر حسین موسوی درباره فرآیند انتقال قدرت از دولت فعلی به دولت سیزدهم گفت: «این مساله یك کلاف سردرگم نیست. چون در شرایط فعلی و براساس سیستم بورکراسی همه اسناد موجود و در دسترس است و قرار نیست که کاری خاص و متفاوت اتفاق بیفتد. از سوی دیگر با توجه به این‌که همه اسناد و مدارك موجود است و نهادهایی مثل مرکز آمار، بانك مرکزی و مرکز پژوهش‌ها هم داده‌های فراوانی دارند، بنابراین می‌توان در قالب یك درخواست همه این اطلاعات و داده‌ها را احصا کرد. از این رو فرآیند انتقال قدرت چندان پیچیده نیست و انتقال تجارب گذشته هم می‌تواند در قالب دیدارها و تماس‌ها میان وزیران فعلی و وزیران آینده صورت گیرد.»

ضرورت استمرار جلسات وزیران سابق با وزیر آینده

صادق خلیلیان، وزیر جهاد کشاورزی در دولت دهم درباره تجربه خود از روزهای پایانی مسؤولیتش به عنوان وزیر گفت: «در سال ۹۲ یك وقت مبسوطی را با آقای روحانی که آن زمان رئیس‌جمهور منتخب بود، گذراندم و گزارشی از آنچه که در دولت‌های قبل انجام شده، ارائه دادم و برنامه‌هایی که بایستی دنبال شود، در چارچوب دولت و مرتبط با وزارتخانه خودم منتقل کردم. بعد از این‌که فردی را به مجلس معرفی کردند، من او را به دفترم دعوت کردم و در فاصله ده روز رای اعتماد، درباره موضوعات مرتبط با وزارتخانه بحث و بررسی صورت گرفت. بعد از اخذ رای اعتماد وزیر در وزارتخانه مستقر شد و در پی آن مجددا از ایشان وقت خواستم و یکسری از مسائل و تجربیات را به ایشان منتقل کردم، به‌خصوص در بحث هدفمندسازی یارانه‌ها که احتمال می‌دادم مرحله دوم آن را دولت وقت بخواهد انجام دهد، گزارشی را ارائه دادم. در این گزارش عنوان کردم در قالب هدفمندی یارانه‌ها چه اقداماتی را انجام دادیم و با چه شیوه‌ای سعی کردیم بخش کشاورزی، بخش صنعت و خانوارهایی را که باید مورد حمایت قرار بگیرند، مورد پشتیبانی قرار دهیم.»

فرصتی برای انتقال تجارب ارزشمند

حسن غفوری‌فرد، وزیر نیرو در دولت‌های محمدجواد باهنر، محمدرضا مهدوی‌کنی (سرپرست) و میرحسین موسوی درباره تجربه خود از تحویل وزارت نیرو گفت: «شرایط ویژه‌ای بعد از شهادت اعضای هیات دولت در حادثه هفتم تیر پیش آمد و ۱ از آنجا که شهید عباسپور، وزیر پیشین نیرو در این حادثه تروریسی به شهادت رسیده بودند، طبعا فرصت برگزاری جلسه با ایشان از دست رفت. به خاطر این اتفاق، دولت در شرایط اضطراری تشکیل شد و امکان انتقال تجربه عملا وجود نداشت. وی درباره تحویل وزارتخانه به وزیر بعدی گفت: «من تا آخرین ساعاتی که وزیر بودم، به فعالیت خود ادامه دادم، حتی آخرین روز هم برای بازدید از طرحی به سیستان و بلوچستان رفتم و همان روز از وزیر بعدی خواستم اگر این تمایل وجود دارد، می‌توانم دو ماه به طور کارشناسی تجارب خودم را منتقل کنم. اما او عنوان کرد می‌تواند برای این کار حقوقی را هم برای من در نظر بگیرد که البته با نگاه من سازگار نبود و به همین علت موضوع را پیگیری نکردم.»

اهمیت استمرار جلسات میان وزیران سابق و فعلی

فخرالدین احمدی دانش‌آشتیانی، وزیر آموزش و پرورش دولت یازدهم دراین باره گفت: «روند معرفی من به مجلس خیلی سریع اتفاق افتاد و فرصتی نبود من با آقای فانی یا وزیران سابق گفت‌وگو یا جلسه‌ای داشته باشم، اما بعد از کسب رای اعتماد و استقرار در وزارتخانه، تماس‌های مکرری با آقای فانی داشتم و بعد از گذشت یك ماه جلسه مفصلی با ایشان داشتم. در دوران فعالیتم در وزارتخانه تاکید من روی مساله پرورش بود و به این موضوع بیشتر از مساله آموزش اهتمام داشتم. در اواخر دولت یازدهم و بعد از این‌که مشخص شد آقای بطحایی به مجلس معرفی خواهد شد، جلسه‌ای در شورای معاونان تشکیل دادیم، از ایشان دعوت کردیم و مسائل وزارتخانه را با ایشان در میان گذاشتیم. ایشان بعد از وزارت هم در قالب جلساتی از وزیران سابق دعوت کرد که من هم شرکت کردم و پیرامون مسائل و چالش‌های آموزش و پرورش بحث و بررسی شد، البته آن جلسات استمرار پیدا نکرد.»